

vuotta, tammikuun 1 p:stä 1924 lukien, ollen vuokraaja oikeutettu, siinä tapauksessa ettei kaupunki vuokrakauden päätyttyä tarvinnut aluetta tai sen osaa, silloin tehtävän uuden sopimuksen nojalla saamaan vuokranpitennystä 5 vuotta; että, jos kaupunki liikenneväylien rakentamista tai mitä lajia tahansa olevien johtojen teettämistä varten tarvitsi jotain vuokra-alueen osaa, yhdistys oli velvollinen kuukauden kuluttua käskyn saatuaan kaupungin vapaasti käytettäväksi luovuttamaan tähän tarvittavan maan; että vuokramaksu määrättiin 1,500 markaksi vuodessa sekä korvaus kaadettavasta metsästä 3,800 markaksi kerta kaikkiaan; että yhdistys sopi sen vuokraajan kanssa, jolla 1929 vuoden loppuun oli vuokralla lisäalueen eteläosa, hänen vuokra-alueella olevan viljelyspalstansa käytöstä; sekä että yhdistys ryhtyi tehokkaisiin toimenpiteisiin harhakuulista johtuvan vaaran välttämiseksi.

4. Kaupungille kuuluvain rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaista rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Kunnallisen teurastamon perustaminen. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1921 antanut rahatoimikamarin toimeksi ¹⁾ aikanaan tehdä esityksen kunnallisen teurastamon keskeytettyjen rakennustöiden jälleen aloittamisesta. Tämän johdosta ja kun Suomen karjakeskuskunta aikoi pääasiassa lihanvientiä varten rakentaa teurastamon valtiolta vuokraamalleen Fredriksperin tilan maalle, ryhtyi kamari, jonka mielestä kahden suuren teurastamon rakentaminen kaupunkiin olisi kummallekin puolelle haitaksi, mainitun osuuskunnan kanssa neuvotteluihin, joiden tuloksena oli yhteisen komitean ²⁾ asettaminen tekemään ehdotusta asiasta.

Mietinnössään ³⁾ ehdotti komitea, että ensi tilassa jälleen alotettaisiin kunnallisen teurastamon rakennustyöt ja rakennusyrityksen pohjaksi pantaisiin arkkitehti K. Lindahlin aikaisemmin laatimat, kaupunginvaltuuston hyväksymät piirustukset, kuitenkin eräin rajoituksin; niinpä ei olisi teetettävä konttori- ja ruokalarakennusta eikä portinvartijan asuntoa sekä sikojen teurastamosta teetettävä vain puolet ja niinkään jätettävä toistaiseksi rakentamatta talli- ja vajarakennukset. Komitean täten supistama teurastamoa koskeva kustannusarvio päättyi 26,489,000 markan kokonaismäärään, mikä olisi suoritettava lainavaroista siten, että kaupunginvaltuusto budjetinjärjestyssä vuosittain määräisi seuraavan vuoden määrärahan suuruuden. Yhteistyön aikaansaamiseksi Suomen karjakeskuskunnan kanssa, joka edusti suurta osaa maan karjanomistajia ja rakentamalla oman teurastamon voisi kilpailla kaupungin kanssa, olisi melkoinen alennus myönnettävä mainitulle osuuskunnalle edellyttäen, että se sitoutui käyttämään yksinomaan kaupungin teurastamoa. Jos muita samanlaisia yhtymiä syntyisi, olisi niidenkin saatava sama etu. Lopuksi ehdotti komitea, että asetettaisiin erityinen rakennustoimikunta rakennusyrityksen lopullista suorittamista varten.

Rahatoimikamari, joka yhtyi komitean ehdotukseen, esitti ⁴⁾ lisäksi kaupunginvaltuustolle, että, ennenkuin rakentaminen aloitettiin, tutkittaisiin, mitä uusia teknillisiä ja terveydellisiä järjestelyitä sen toteuttamisessa olisi huomioon

¹⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 38. — ²⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 226. — ³⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20 vuodelta 1922, liite I. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20 vuodelta 1922.

otettava sekä oliko mahdollista yksinkertaistuttamalla rakennussuunnittelua vähentää kustannusarviota samoin kuin että komitean ehdottamaan rakennus-toimikuntaan kuuluisi 5 henkilöä, joista kaupungininsinööri olisi itseoi-keutettu. Sen ohessa ehdotti kamari, että merkittäisiin rakennusyritystä varten tarvittava määräraha 1924 vuoden menosääntöön. Eriävän mielipiteen olivat kamarissa lausuneet kaupunginjohtaja Castrén ja kamarin jäsen Pulkkinen, jotka tahtoivat siirtää hankkeen toteuttamisen tuonemmaksi.

Valmisteluvaliokunnan pyynnöstä antoi rahatoimikamari sitäpaitsi myöhemmin täydentävän selvityksen ja ehdotuksen, miten rakennusyritys oli rahoitettava, missä rakennusjaksoissa yritys oli toteutettava, minkä sisältöiseksi oli ajateltu Suomen karjakeskuskunnan kanssa tehtävä sopimus sekä mitkä velvollisuudet kaupungilla oli nykyiseen teurastamo-osakeyhtiöön nähden kuuluvan vuokrakauden päättyessä.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto antaa rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin terveydenhoitolautakunnan kanssa Skandinavian maihin lähettää kaksi sopivaa henkilöä tutustumaan uusimpiin teurastamoihin ja eritoten kokoomaan aineistoa sen kysymyksen valaisemiseksi, voitiinko kaupungin teurastamon rakentamista pienemmässä koossa puoltaa. Muilta kohdin pantiin asia pöydälle syyskuuhun tai viimeistään lokakuuhun 1923, jolloin valmisteluvaliokunnan oli uudelleen esiteltävä se valtuustolle.

Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan ottanut asiaa uudestaan käsiteltäväksi vuoden varrella.

Uuden koulutalon teettäminen suomenkielisille kansakouluille. Sittenkun kaupunginvaltuusto vuonna 1922 oli määrännyt ²⁾ suomenkielisten kansakoulujen uuden koulutalon paikaksi erään Kaisaniemen puiston kaakkoisosassa olevan alueen ja kehoittanut rahatoimikamaria kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta ja yksissä neuvoin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan kanssa laadittamaan puheenalaisen rakennuksen luonnospiirustukset ja kustannusarvion, olivat mainitut viranomaiset ja kamarin asettama erikoisvaliokunta valmistelleet asiaa. Kamari lähetti sen jälkeen valtuustolle rakennuksen luonnospiirustukset ilmoittaen, että kustannukset tämän suunnitelman toteuttamisesta oli laskettu n. 5,300,000 markaksi. Kamarin ehdotuksesta antamassaan lausunnossa oli suomenkielisten kansakoulujen johtokunta kuitenkin huomauttanut: että lopullisia julkisivupiirustuksia laadittaessa olisi tarpeellista huomiota kiinnitettävä eri huoneiden valaistussuhteisiin; että käytävät olisi järjestettävä siten, että veto niissä vältettiin; että rakennuksessa olevaan tyttöjen mukavuuslaitokseen olisi järjestettävä käynti pihalta; sekä että tarpeellisia säilytyshuoneita ruokatavaroita varten ja kellaritilaa olisi järjestettävä sekä koulukeittolaosaston että vahtimestarin ja lämmittäjän asuntojen yhteyteen. Kamarin ehdotuksen mukaisesti päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto:

periaatteessa hyväksyä luonnospiirustukset uutta kansakoulutaltoa varten, joka oli aiottu rakennettavaksi Kaisaniemeen suunnilleen 5,300,000 markaksi arvioiduin kustannuksin;

antaa kaupungin yleisten töiden hallitukselle tehtäväksi näiden luonnospiirustusten pohjalla ja huomioon ottaen suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan tekemät muistutukset laadittua ja valtuuston lopullisesti hyväksyttäväksi lähettää pääpiirustukset sekä yksityiskohtaisen kustannusarvion tätä rakennusta varten; sekä

¹⁾ Valt. pöytäk. 24. 1. 17 §. — ²⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 9. — ³⁾ Valt. pöytäk. 7. 2. 5 §.

antaa rahatoimikamarille luvan heti panettaa rakennustyöt käyntiin.

Tämän yhteydessä kehoitti¹⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamaria laatimaan ehdotuksen tarpeelliseksi kaupunginasemakaavan muutokseksi.

Uuden paviljongin rakentaminen kunnalliskodin alueelle. Köyhäinhoitohallituksen ja sairaalaylihallituksen vuonna 1921 yhteisesti tekemän esityksen²⁾ rakennuksen teettämisestä kunnalliskodin alueelle, joka oli aiottu osaksi kroonillisesti sairaita, osaksi muita sellaisia henkilöitä varten, jotka köyhäinhoidon täytyi ottaa hoitoonsa, oli kaupunginvaltuusto vuonna 1922 rahataloudellisista syistä toistaiseksi jättänyt ratkaisematta³⁾. Mainittu hallitus otti kuitenkin asian uudelleen käsiteltäväksi ja ehdotti muussa yhteydessä⁴⁾, että sairassijain suuren puutteen lieventämiseksi heti ryhdyttäisiin toimenpiteisiin paviljongin rakentamiseksi kunnalliskodin alueelle kaupungin sairaan- ja köyhäinhoidon tarpeisiin. Sittenkun rahatoimikamari v. t. kaupunginasemakaava-arkkitehdilla oli laadituttanut uudet piirustukset ehdotettua paviljongia varten sekä hankkinut asettamaltaan komitealta lausunnon⁵⁾ asiasta, teki kamari asiasta esityksen⁶⁾ kaupunginvaltuustolle, ja päätti⁷⁾ valtuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti:

kunnalliskodin alueelle suunnitelmallisesti lasketuin 4,000,000 markan kustannuksin ja pääasiassa tätä tarkoitusta varten laadittujen luonnospiirustusten mukaan rakennettavaksi uuden paviljongin sekä

oikeuttaa rahatoimikamarin, sikäli kuin se piti sitä tarpeellisenä, syksyllä panettamaan työt käyntiin ja tätä varten käyttämään etukäteen kaupunginkassasta 400,000 markkaa, mikä määrä sittemmin oli merkittävä 1924 vuoden budjettiin.

Asuinrakennuksen teettäminen tuberkuloosisille henkilöille. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1922 päättänyt⁸⁾, että kortteliin n:o 382 oli teetettävä 32 huonetta keittiöineen käsittävä asuinrakennus tuberkuloosisia henkilöjä varten, sekä s. v. budjetin järjestelyssä tähän tarkoitukseen osoittanut⁹⁾ 710,000 markan määrärahan; määrärahan suuruus oli laskettu rakennuskonttorin piirustusten perusteella, joiden mukaan rakennus teetettäisiin ulkoa ja sisältä rapatuin kaksinkertaisin lautaseinin pystöpuille käyttäen n. s. kutterilastutäytettä. Rahatoimikamarin kehoituksesta laaditutti kaupungin yleisten töiden hallitus sittemmin kivistä teetettävän kolmikerroksisen rakennuksen vaihtoehtoiset luonnospiirustukset ja nousi tuollaisen rakennuksen kustannusarvio kamarin ilmoituksen mukaan 1,492,000 markkaan. Sittenkun rahatoimikamarin, sosialilautakunnan ja terveydenhoitolautakunnan edustajista kokoonpantu komitea oli tarkastanut ja osaksi uudestilaatinut viimeksimainitut piirustukset, esitti kamari kaupunginvaltuustolle, että rakennus teetettäisiin kivistä pääasiassa komitean hyväksymäin piirustusten mukaan ja että tähän tarkoitukseen merkittäisiin 782,000 markan määräraha 1924 vuoden menosääntöön. Kaupunginvaltuusto päätti¹⁰⁾ kuitenkin palauttaa asian kamariin, jonka tuli antaa selvitys, eikö sopivampaa paikkaa voitu osoittaa rakennukselle sekä eikö kustannuksia voitu supistaa esim. käyttämällä hirsiä rakennusaineena, minkä lisäksi terveydenhoitolautakunnan oli annettava lausunto asiasta. Viimeksimainitun lautakunnan puoleltua rakennuksen teettämistä kivistä aikaisemmin määrätyle paikalle mutta samalla huomautettua, että kustannukset erinäisin supistuksin voitaisiin vähentää

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 3. — ²⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 13*. — ³⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 19. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 2, liite V. — ⁵⁾ Sn, liite VI. — ⁶⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 2. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 12. 9. 7 §. — ⁸⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 18. — ⁹⁾ Sn siv. 115. — ¹⁰⁾ Valt. pöytäk. 17. 10. 6 §.

30,000 markalla, lähetti rahatoimikamari uuden esityksen asiasta. Siinä oikaisi kamari aikaisemman ilmoituksensa, että ehdotetun kivirakennuksen kustannukset olisivat 1,492,000 markkaa, mikä määrä koski ensin suunniteltua 48 huonetta käsittävää kivirakennusta; 30 huonetta käsittävän kivirakennuksen kustannusarvio, jollaisen teettämistä kamari oli puoltanut, oli itse asiassa noussut 1,000,000 markkaan. Jos terveydenhoitolautakunnan ehdottamat supistukset tehtäisiin, tarvittaisiin rakennuksen teettämiseen vuoden budjettiin merkityn määrärahan lisäksi siis vain 260,000 markkaa. Rakennuksen paikkaan ja rakennusaineeseen nähden oli kamarin ehdotus samansuuntainen kuin terveydenhoitolautakunnan ehdotus. Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti, että tuberkulootisten henkilöiden asuinrakennus, jonka teettämisestä kortteliin n:o 382 aikaisemmin oli tehty päätös, oli tehtävä kivistä pääasiassa kamarin lähettämien piirustusten mukaisesti sekä 260,000 markan määräraha tähän tarkoitukseen merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Työväenopiston talon rakentaminen. Helsingin kaupungin työväenopiston suomenkielisen osaston opistolaisyhdistys r. y. oli, viitaten kaupunginvaltuustolle jo vuonna 1920 tekemäänsä samanlaisen esitykseen, anonut, että työväenopiston talo ensi tilassa rakennettaisiin, mieluummin Hakaniementorin läheisyyteen. Sittenkun työväenopiston yhteinen johtokunta oli puoltanut myöntymistä yhdistyksen anomukseen ja tällöin mielipiteenään lausunut, että Porthaninkadun rakentamattomia tontteja n:oja 14 ja 16, jotka samoinkuin Kallion kirjistorakennus sijaitsevat XI kaupunginosan korttelissa n:o 333, oli pidettävä tähän tarkoitukseen aikaisemmin varattua saman kaupunginosan korttelia n:o 345 parempina, mutta kaupungin yleisten töiden hallitus toiselta puolen rahataloudellisista syistä oli ehdottanut esityksen evättäväksi, huomautti rahatoimikamari ensimmäisessä lausunnossaan, että ensi sijassa kansakouluissa vallitsevaa tilanpuutetta ainakin osaksi oli koetettava poistaa, ennenkuin kaupunki ryhtyi rakennuttamaan työväenopiston taloa, minkä vuoksi kamari ehdotti, että yhdistyksen anomus tätä nykyä evättäisiin. Tonttipaikkaan nähden kamari oli sitä mieltä, että sekä korttelin n:o 333 yllämainitut tontit että kortteli n:o 345 olisi varattava sivistystarkoituksiin, etusijassa työväenopiston tarpeisiin.

Asiaa esiteltäessä valmisteluvaliokunnalle palautettiin se rahatoimikamariin, jota kehoitettiin ottamaan harkittavakseen, voitaisiinko työväenopiston talo rakentaa XII kaupunginosan kortteliin n:o 371 suunnitellun kansakoulutalon yhteyteen. Sittenkun sekä työväenopiston yhteinen johtokunta että suomenkielisten kansakoulujen johtokunta olivat ehdottaneet tämän ehdotuksen evättäväksi ja rahatoimikamarikin toisessa lausunnossaan oli yhtynyt näihin lausuntoihin, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto varata korttelin n:o 333 työväenopiston talon paikaksi sekä kehoittaa kamaria mitä pikimmin laadittamaan luonnospiirustukset ja likimääräisen kustannusarvion puhealasta rakennusta varten ja lisäksi selvittämään, voitaisiinko rakennusta käyttää muihin tarkoituksiin niinä aikoina, joina sitä ei käytetty opiston tarpeisiin.

Talon rakentaminen Käpylän poliisivartiokonttorille. Poliisimestarin syksyllä 1922 tekemän esityksen johdosta oli rahatoimikamari päättänyt Käpylään suunnitellun poliisivartiokonttorin rakennuksen paikaksi varata erään korttelissa n:o 840 olevan Pohjolankadun tontin, joka rakennus laadi-

¹⁾ Valt. pöytäk. 12. 12. 10 §. — ²⁾ S:n 16. 5. 19 §.

tun kustannusarvion mukaan aiheuttaisi 175,000 markan kustannukset. Kamari oli kuitenkin Käpylän asutuksen rauhalliseen laatuun nähden katsonut, että työ voitiin lykätä vielä vuodeksi, minkä vuoksi kamari ei tähän tarkoitukseen ollut merkinnyt määrärahaa 1924 vuoden budjettiehdotukseensa. Asian laatuun nähden kamari teki ilmoituksen ¹⁾ siitä kaupunginvaltuustolle.

Emma Mäkisen koti nimisen säätiön omistamain Laiurikadun tontilla olevain rakennusten osto. Kun kaupunki laitoksilleen kipeästi tarvitsi huoneistoja, oli rahatoimikamari ryhtynyt neuvotteluihin Emma Mäkisen koti nimisen säätiön johtokunnan kanssa säätiön VII kaupunginosassa sijaitsevan Laiurikadun vuokratontilla n:o 1 olevain rakennusten ostamisesta, jonka tontin vuokraus päättyi kesäkuun 1 p:nä. Virkaatekevän kaupunginarkkitehdin mielestä voitaisiin näissä rakennuksissa sopivasti varata tilaa lastensuojelulautakunnan oppilas- ja vastaanottokodille, joiden Perämiehenkadun talossa n:o 13 olevat huoneistot oli sanottu irti. Jos rakennukset ostettaisiin voitaisiin kamarin mielestä Leppäsuon huvilaan sijoitettu lautakunnan koulukoti myöskin siirtää sinne ja siten vapautuvat huvilan huoneet vuokrata asunnoiksi huoneistoa vailla oleville kunnan virkamiehille. Rakennukset oli virkaatekevä kaupunginarkkitehti alhaisen arvion mukaan laskenut 190,000 markaksi ja niiden kuntoonpanokustannukset 90,000 markaksi, minkä lisäksi tulisi 30,000 markkaa puheenalaisten Leppäsuon huvilan huoneiden korjaukseen siinä tapauksessa, että ne sisustettaisiin vuokra-asunnoiksi. Sittenkun johtokunta oli ilmoittanut suostuvansa myymään mainitut rakennukset erinäisine kalustoineen 225,000 markan hinnasta ja lastensuojelulautakunta oli puoltanut niiden ostoa, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin ehdotuksesta, että puheenalaiset rakennukset ynnä osa kalustoa ostetaan ja sisustetaan mainitun lautakunnan koulu-, oppilas- ja vastaanottokodin huoneistoiksi sekä että Leppäsuon huvilassa olevat, koulukodin käyttämät huoneet korjataan ja vuokrataan yleisesti käyvästä vuokrista kaupungin palveluksessa oleville henkilöille; tätä varten arvioiduista, kaikkiaan 345,000 markasta, oli 225,000 markkaa suoritettava valtuuston yleisistä käyttövaroista ja 120,000 markkaa sen käyttövaroista yleisiä töitä varten.

Lisämääräraha Laiurikadun talon n:o 1 korjaus- ja rakennustöitä varten. Kun kaupungin yleisten töiden hallitus, osin lastensuojelulautakunnan lääkärin vaatimuksesta, osin mainitun lautakunnan anomuksesta mainitun lautakunnan koulu-, oppilas- ja vastaanottokodille aiotuissa huoneistoissa Laiurikadun talossa n:o 1 oli teettänyt melkoista laajempia korjaus- ja rakennustöistä kuin aikaisemmin oli laskettu ja korjauksiin myönnetty määräraha tämän johdosta oli ylitetty 215,000 markalla, oli hallitus anonut mainitun suuruista määrärahaa tähän tarkoitukseen. Tämän johdosta oli rahatoimikamari huomauttanut hallitukselle siitä säännönvastaisuudesta, että puheenalaisia töitä oli jatkettu senkin jälkeen kuin määräraha oli osoittautunut aivan riittämättömäksi kamarin saamatta siitä ilmoitusta. Toiselta puolen huomautti kamari antamassaan lausunnossa, että töiden suoritus aika oli ollut erittäin niukka, kun lastensuojelulautakunnan vastaanotto- ja oppilaskoti oli sanottu irti aikaisemmista huoneistoistaan, sekä että kaupunki vielä mainittujen töiden johdosta oli saanut 40 hyvässä kunnossa olevaa huonetta halvasta hinnasta, minkä vuoksi kamari katsoi voivansa puoltaa myöntymistä hallituksen anomukseen. Kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ osoittaa pyydetyn lisämäärärahan vuoden tilierotuksesta.

1) Valt. pöytäk. 12. 12. 35 §. — 2) S:n 4. 4. 6 §. — 3) S:n 19. 12. 13 §.

Lisämääräraha Leppäsuon huvilan korjaustöihin. Sittenkun rahatoimikamari oli havainnut olevan välttämätöntä teettää laajempia korjaustöitä kuin oli laskettu erinäisissä Leppäsuon huvilassa olevissa huoneissa, jotka suureksi osaksi aikaisemmin olivat olleet lastensuojelulautakunnan hallussa ja jotka aiottiin vuokrata kaupungin palveluksessa oleville henkilöille, oli kamari antanut rakennuskonttorin toimeksi teettää puheenalaiset työt, ja oli tähän tarkoitukseen myönnetty määräraha sen johdosta ylitetty 65,000 markalla. Niinkään oli kamari kehoittanut rakennuskonttoria eristämään erinäiset saman rakennuksen kellarikerroksesta vuokratut huoneet sekä varustamaan ne uusilla lattioilla. Hyväksyen nämä toimenpiteet osoitti¹⁾ kaupunginvaltuusto edelliseen tarkoitukseen vuoden tilierotuksesta 65,000 markan lisäyksen aikaisemmin myönnettyyn määrärahaan sekä jälkimmäiseen 18,500 markan määrärahan eli kaikkiaan 83,500 markkaa.

Munkkiniemen pensionaatin osto. Lopullisesti käsitellessään vuonna 1922 rahatoimikamariin palauttamaansa²⁾ asiaa, joka koski Munkkiniemen pensionaatin ostoa, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto kamarin antaman uuden lausunnon⁴⁾ mukaisesti antaa mainittua ostoa koskevan asian lopullisesti raueta.

Kunnallisen asuntotuotannon jatkaminen. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1922 kehoittanut⁵⁾ rahatoimikamaria yksissä neuvoin sosialilautakunnan kanssa hankkimaan tietoja oloista asuntomarkkinoilla ja valtuustolle lähettämään ehdotuksen asuntopulan poistamiseksi. Sittenkun kamari ja mainittu lautakunta tämän johdosta olivat asettaneet yhteisen valiokunnan asiaa valmistelemaan, keräsi valiokunta tilastollisia tietoja vallitsevan asunnontarpeen laajuudesta ja lähetti sen jälkeen rahatoimikamariin niihin perustuvan esityksen kunnallisen asuntotuotannon jatkamisesta. Valiokunnan esitys päättyi ehdotukseen, että Vallilan kortteleihin n:o:ihin 584 ja 585 jo vuonna 1923 rakennettaisiin kahdeksan, kaikkiaan 128 huoneistoa eli yhteensä 192 huonetta käsittävää kaksikerroksista, aikaisemmin viimeainittuun kortteliin teetettyjen rakennusten mallista rakennusta sekä sen jälkeen tähän kortteliin yksi kolmikerroksinen n. 75 huoneistoa eli yhteensä n. 150 huonetta sisältävä kivirakennus. Kustannukset kutakin kaksikerroksista taloa kohti oli valiokunta laskenut 500,000 markaksi ja koko rakennussuunnitelman toteuttamisesta olevat kustannukset 7,500,000 markaksi.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen annettua lausuntonsa ehdotuksesta, teki rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle esityksen asiasta. Kamari huomautti siinä, että tuntuva asunnonpuute edelleen vallitsi, mitä todisti m. m. se seikka, että kaupungin sisustamat n. s. hätäasunnot vielä olivat kokonaan asuttuja ja kaupungin talonisännöitsijälle oli saapunut suuri joukko asuntoranomuksia, joita hän suureksi osaksi ei ollut voinut tyydyttää. Kaupungin velvollisuus asuntojen hankkimiseen nähden olisi kuitenkin rajoitettava siihen, että kaupungin palveluksessa olevat henkilöt kohtuullisesta vuokrasta saisivat asuntoja. Arvosteltaessa asuntoa tarvitsevain perheiden lukua olisi myöskin otettava huomioon, kuka oli asunnontarvitsijan pääasiallinen työnantaja, jonka asia lähinnä olisi työntekijöilleen hankkia asuntoja tai avustaa niiden hankkimista. Näin menetellen voitaisiin kaupungin suoranaisen asuntotuotannon aiheuttamat kustannukset helpommin pysyttää kohtuullisissa rajoissa. Syynä siihen, että anomuksia saada vuokrata kaupungin työläisasuntoja niin lukuisasti oli saapunut, oli todennäköisesti osaksi se, että

¹⁾ Valt. pöytäk. 19. 12. 12 §. — ²⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 5. — ³⁾ Valt. pöytäk. 10. 1. 11 §. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 2, liite III. — ⁵⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 39.

useimmat talot oli muutettu tai parillaan muutettiin asunto-osakeyhtiöiksi, jolloin moni taloudellisesti vaikeammassa oloissa elävä perhe epäro'i ottaessaan velkaa hankkiakseen asunto-osakkeita, jotka, rahanarvon noustessa aiheuttaisivat melkoisia tappioita. Vaikka rakennustoiminta tätä nykyä oli hyvin vilkas, oli kuitenkin todennäköistä, että taloudellisesti heikompien perheiden olisi joka tapauksessa erittäin vaikea sellaisesta hinnasta minkä he jaksoivat suorittaa hankkia itselleen asuntoja, minkä vuoksi kamari oli katsonut olevan ehdottaminen, että kunnallista asuntotuotantoa saisi jatkaa. Tällöin olisi kuitenkin otettava huomioon vaikeus vallitsevan vilkkaan rakennustoiminnan aikana saada tarvittavaa työvoimaa, sekä erinäiset rakennusyritysten rahoittamiseen vaikuttavat seikat. Kamari esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että paitsi ennen päätettyjä kolmeatoista rakennusta Vallilan kortteliin n:o 585 on lisäksi teetettävä kolme aikaisemmin hyväksytyin mallista, kaikkiaan 72 huonetta käsittävää asuinrakennusta, arviolta 1,500,000 markan kokonaiskustannuksin;

että sosialiministeriöltä tähän tarkoitukseen anotaan 450,000 markan kuoletuslainaa;

että arvioitujen kustannusten jäljellä olevasta 1,050,000 markan suuruudesta osasta, 1,000,000 markkaa suoritetaan rakennusyritysavustuslainamäärärahasta ja 50,000 markkaa valtuuston käyttövaroista; sekä

kehoittaa kamaria hyvissä ajoin ennen budjetinkäsittelyä valtuustolle lähettämään valiokunnan ehdottaman kivirakennusta koskevan selvityksen sekä piirustukset ja kustannusarvion.

Rahatoimikamarin vähemmistö oli puoltanut valiokunnan ehdotusta, että vuoden varrella teetettäisiin kahdeksan kaksikerroksista rakennusta.

Asiaa esiteltäessä päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto:

että Vallilan kortteleihin n:o:ihin 584 ja 585 oli 4,000,000 markan arvioiduin kustannuksin teetettävä kahdeksan kaikkiaan 192 asuinhuonetta käsittävää asuinrakennusta pääasiassa samaa mallia kuin mainittuun kortteliin aikaisemmin teetetyt kolmeatoista asuinrakennusta;

että mainittua rakennusyritystä varten oli 1924 vuoden menosääntöön merkittävä 2,800,000 markan määräraha; sekä

että sosialiministeriöltä oli anottava rakennusyritystä varten yleisistä varoista 1,200,000 markan kuoletuslainaa tuollaisia lainoja varten vahvisteuin ehdoin.

Määräraha ent. seurahuoneen kunnossapitoon. Kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä myönsi²⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan yleisiä töitä varten 25,000 markan määrärahan ent. seurahuoneen kunnossapitoo varten.

Määräraha huoneistojen kuntoonpanettamista varten kunnan virkamiehille. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli rahatoimikamarille ilmoittanut, että kaupunginpuutarhuri halusi vaihtaa asumansa Eläintarhassa olevan huoneiston pienempään ja halvempaan sekä että kaupunginpuutarhassa oleva n. s. oppilasasunto voitaisiin 15,000 markan kustannuksin sisustaa tähän tarkoitukseen. Tämän johdosta esitti kamari huomauttaen, että kaupungin johtaja oli ilmoittanut olevansa halukas vuokraamaan täten vapaaksi tulevan suuremman huoneiston, kaupunginvaltuustolle, että valtuuston yleisiä töitä varten olevista käyttövaroista osoitettaisiin 30,000 markan määräraha

¹⁾ Valt. pöytäk. 13. 6. 12 §. — ²⁾ S:n 21. 3. 12 §.

viimemainitun huoneiston sisäisiin korjauksiin ja maalaukseen sekä 15,000 markkaa n. s. oppilaskodin sisustamiseen; siinä tapauksessa että määrärahat myönnettiin, voitaisiin edellisen huoneiston vuokra määrätä 15,840 markaksi ja jälkimmäisen 4,500 markaksi. Kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾ kamarin esitykseen.

Kivelän sairaalan n. s. kirkkorakennuksen käyttö. Sittenkun Kivelän sairaalan n. s. kirkkorakennus, jota, vaikka se oli huonossa kunnossa, oli suureksi osaksi käytetty sairaalana, sairaalaylihallituksen mielestä oli käynyt niin hataraksi, ettei enää kannattanut panettaa sitä sellaiseen kuntoon, että sitä voitaisiin käyttää potilaita varten, oli ylihallitus esittänyt, että se sisustettaisiin sairaalan palveluskunnan asunnoiksi sekä sairaalan työpajaksi ja varastuhuoneeksi, minkä johdosta sairassijain luku siellä vähenisi 42:lla. Tämän johdosta oli rahatoimikamari antanut v. t. kaupunginarkkitehdin laatia ehdotuksen rakennuksen uudestaan sisustamiseksi mainittuun tarkoitukseen ja 1924 vuoden menosääntöehdotukseensa merkinnyt 65,000 markan määrärahan tähän tarkoitukseen. Asiaa käsiteltäessä kaupunginvaltuustossa päätti²⁾ valtuusto määrätä, ettei n. s. kirkkorakennusta enää saanut käyttää sairashuoneena, mutta ottaa kysymyksen rakennuksen sisustamisesta muihin tarkoituksiin harkittavaksi budjettia käsitellessään. Valtuusto myönsi³⁾ tällöin ehdotetun määrärahan.

Määrärahoja köyhäinhuoltolautakunnan huoneistojen korjaus- ja sisustustöihin. Köyhäinhuoltolautakunnan ja rahatoimikamarin ehdotuksesta osoitti⁴⁾ kaupunginvaltuusto köyhäinhuoltolautakunnan kesäkuun 1 p:n käyttämän, Pengerkadun talossa n:o 4 olevan huoneiston korjaustöihin 30,600 markan määrärahan sekä lautakunnan mainitusta päivästä vuokraaman uuden Silta-saarenkadun talossa n:o 3 olevan huoneiston sisustustöitä varten 31,800 markkaa, ja oli edellinen määräraha suoritettava valtuuston käyttövaroista köyhäinhuoltoa varten, mutta jälkimmäinen merkittävä 1924 vuoden menosääntöön ja etuantina maksettava kaupunginkassasta.

Koulukeittiön sisustaminen Annankadun kansakoulutaloon. Huomauttaen koulukeittiöiden tarpeen, sikäli kuin kansakouluihin oppipakkolain johdosta oli perustettu jatkoloukkia, käyneen yhä tuntuvammaksi, oli ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunta kaupunginvaltuustolle esittänyt, että 1924 vuoden budjettiin merkittäisiin 250,000 markan määräraha koulukeittiön sisustamista varten Annankadun kansakoulutaloon sekä toinen 22,000 markan suuruinen määräraha sen kaluston ja keittoastioiden hankkimiseen. Rahatoimikamarin ilmoitettua, että rakennuskonttori jo oli laatinut piirustukset pääasiassa suunnitellun koulukeittiöosaston aiheuttamaa mainitun koulutalon lisärakennusta varten sekä että kamari sekä tähän tarkoitukseen että kaluston ja keittoastioiden ostoja varten mainittuun koulukeittiöön oli budjettiehdotukseensa merkinnyt johtokunnan ilmoittamat rahamäärät, päätti⁵⁾ kaupunginvaltuusto ottaa asian harkittavaksi 1924 vuoden budjetinjärjestelyssä. Tällöin myönnettiin⁶⁾ mainitun koulukeittiön sisustamista varten anottu 250,000 markan määräraha.

Määräraha valmistavan poikain ammattikoulun huoneiston muutostöitä varten. Valmistavan poikain ammattikoulun huoneiston laajennus- ja muutostöitä varten myönsi⁶⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan yleisiä töitä varten 18,000 markan määrärahan.

¹⁾ Valt. pöytäk. 7. 3. 7 §. — ²⁾ S:n 12. 12. 39 §. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 127. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 18. 4. 11 §. — ⁵⁾ S:n 14^c 11. 19 §. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 22. 8. 9 §.

Määrärahoja Bengtsårin kasvatustalouden uutisrakennustöihin. Sittenkun koulurakennuksen teettämistä varten Bengtsårin kasvatustalouteen vuonna 1922 myönnetty 306,000 markan määräraha¹⁾ oli ylitetty 75,000 markalla, oli lastensuojelulautakunta anonut viimeksimainitun määrän suuruista lisämäärärahaa tähän tarkoitukseen. Sittenkun rahatoimikamarin määräämät katselmusmiehet olivat todenneet, että rakennus kaikilta oleellisilta kohdilta oli hyvin tehty ja näytti olevan sopivasti sijoitettu ja onnistunut koulurakennus, joka vastasi siihen uhrattuja kustannuksia, sekä kamarin omasta puolestaan puoleltaan lautakunnan esitystä, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto puoleen-olaiseen tarkoitukseen myöntää 75,000 markan lisämäärärahan, joka oli suoritettava vuoden tilierotuksesta.

Lastensuojelulautakunnan esityksestä päätti³⁾ kaupunginvaltuusto 1924 vuoden menosääntöön merkitä 5,000 markan määrärahan palokaluksenvajan rakentamista varten Bengtsårin kasvatustalouteen, jota vastoin valtuusto epäsi lautakunnan tämän yhteydessä tekemän esityksen, että 48,000 markan määräraha myönnettäisiin vesijohdon teettämiseen laitokselle ja 20,000 markkaa viljankuivaamon ja moottorihuoneen rakentamista varten sinne.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen antottua 11,000 markan lisämäärärahaa Bengtsårin kasvatustalouden uutisrakennustöitä varten, myönsi⁴⁾ kaupunginvaltuusto 8,500 markan lisämäärärahan vuoden tilierotuksesta tähän tarkoitukseen.

Lisämäärärahoja Rikhardinkadun kirjastotalon uudistustöihin. Kaupunginkirjaston johtokunnan esityksestä, jota kaupungin yleisten töiden hallitus oli puoltanut, myönsi⁵⁾ kaupunginvaltuusto Rikhardinkadun kirjastotalon uudistustöihin 320,000 markan lisämäärärahan sekä kirjahissien asettamista varten kirjastoon 35,000 markan määrärahan, ja oli nämä rahamäärät maksettava etuantina kaupunginkassasta ja sitten merkittävä 1924 vuoden menosääntöön. Sitä vastoin epäsi valtuusto kaupunginkirjaston johtokunnan tämän yhteydessä tekemän esityksen henkilöhissinkin teettämisestä kirjastoon.

Määräraha kirjahyllyjen hankkimiseksi Rikhardinkadun kirjastotaloon. Uusien kirjahyllyjen hankkimista varten Rikhardinkadun kirjastotaloon myönsi⁶⁾ kaupunginvaltuusto 50,000 markan määrärahan suoritettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja merkittäväksi 1924 vuoden menosääntöön.

Lisämääräraha purkaus- ja venelaitureita varten. Lisäyksenä väli aikaisten purkaus- ja venelaiturien määrärahaan myönsi⁷⁾ kaupunginvaltuusto 30,000 markan määrärahan käyttövaroistaan yleisiä töitä varten.

Määrärahoja tykistöpihalla y. m. olevien rakennusten y. m. korjauksiin. Puhtaanapitohallitus oli erään entisellä tykistöpihalla olevan rakennuksen kuntoonpanemiseen kaupunginvaltuustolta anonut 60,000 markan määrärahaa. Myöntäen⁸⁾ mainitun määrärahan käyttövaroistaan Puhtaanapito nimisen pääluokan kohdalla osoitti⁹⁾ valtuusto sen lisäksi samalta tililtä 20,000 markkaa tykistöpihan aidan korjaukseen.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä myönsi⁹⁾ valtuusto edelleen vuoden tilierotuksesta 40,000 markan lisämäärärahan tykistöpihalla olevan, kansanlastentarhan ja vuokrantarikkailulautakunnan käyttämän rakennuksen n:o 15 sisäkorjauksiin, 100,000 markkaa puhtaanapitolaitoksen siellä olevien rakennusten sisustustöihin sekä 15,000 markkaa koko rakennusryhmän kattojen ja vesikourujen korjauksiin.

¹⁾ Ks. 1922 vuod. kert. siv. 19. — ²⁾ Valt. pöytäk. 17. 10. 11 §. — ³⁾ S:n 12. 12. 38 §. — ⁴⁾ S:n 14. 11. 12 §. — ⁵⁾ S:n 13. 6. 16 §. — ⁶⁾ S:n 13. 6. 17 §. — ⁷⁾ S:n 22. 8. 15 §. — ⁸⁾ S:n 13. 6. 30 §. — ⁹⁾ S:n 17. 10. 10 §.

Määräraha vesi- ja viemärijohtoon teettämistä varten erääseen tykistöpihan rakennukseen. Vesi- ja viemärijohtoon teettämistä varten erääseen entisellä tykistöpihalla olevaan asuinrakennukseen myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen esityksestä 75,000 markan määrärahan, joka oli etuantina suoritettava kaupunginkassasta ja merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Määrärahoja uimalaitosten kuntoonpanemiseen. Humallahden ja Mustikkamaan uimalaitosten kuntoonpanemiseen myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan yleisiä töitä varten 20,000 ja 10,000 markan määrärahan. Niinikään myönnettiin ³⁾ Ursinin kallion uimalaitoksella teetettävää töitä varten 10,000 markan määräraha samoista käyttövaroista.

Toivomuksia kaupungin omaan tai sen avustuksella rakennettujen työväen-asuntojen sisustamiseen nähden. Käsitellessään komitean mietintöä asunnon puutteen poistamisesta ⁴⁾ oli kaupunginvaltuusto m. m. päättänyt ⁵⁾ kehoittaa sosialilautakuntaa asettamaan seitsenjäsenisen komitean, johon kuuluisi eri nais- ja työläisjärjestöjen valitsemia perheenäitejä kaikista yhteiskuntaluokista, ja jonka tuli antaa lausunto siitä, mitä keittiö- ja taloudenhoidon kannalta suotavia käytännöllisiä laitteita olisi järjestettävä sekä kunnan omiin että sen avustamiin yrityksiin. Tämän johdosta oli lautakunta, siihen nähden että asuntoreformiyhdistys oli tehnyt aloitteen »naisten asuntopäivien» pitämiseksi ja sitä varten asettanut eri naisjärjestöjen edustajista kokoonpannan toimikunnan, pyytännyt tätä toimikuntaa asettamaan edellämämainitun komitean. Sittenkun tämä oli tapahtunut, lähetti tämä komitea kaupunginvaltuustolle selostuksen niistä asuntopäivien päätöksistä, jotka koskivat toivomuksia pieniin asuntoihin nähden.

Nämä toivomukset olivat seuraavat:

»1. Kokouksen mielestä olisi pyrittävä siihen, että kahden huoneen ja keittiön huoneisto olisi vähin perheasunnolle asetettava vaatimus, mutta kaupungeissa nykyoloissa täytyi tyytyä huoneen ja keittiön huoneistoihinkin.

2. Kotien tarkoituksenmukaisen järjestelyn kannalta kokous esittää toivomuksenaan, että jokaisella perheellä olisi, paitsi riittävän tilavia huoneita, kunnollinen eteinen, tarvittavat vaatekomerot (vähintään kaksi), kylmä ruokakonttori ja sitä paitsi keittiössä toinenkin komero, lämminkellari, halkokellari ja ullakkokonttori; mikäli mahdollista olisi myös pieniin asuntoihin järjestettävä pesu- eli kylpyhuone ja pölytysparveke.

3. Taloja rakennettaessa olisi erittäin otettava huomioon, että uunit tehdään puita säästäviksi, keittiövälineet kelvollisiksi ja vedensaanti mahdollisimman mukavaksi, sekä että ikkunain, kiinteiden huonekalujen, uunien ja komeroiden sijoitus y. m. samoin kuin portaat, pesutuvat ja pölytysparvekkeet järjestetään mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja silmällä pitäen taloustoimien helpoittamista sikäli kuin on mahdollista.

4. Pihojen tulisi olla valoisat ja aurinkoiset, jotta ne sopivat lasten leikkipaikoiksi; niille olisi mikäli mahdollista istutettava puita y. m. ja olisi rikkalaatikot y. m. s. järjestettävä eri paikkaan.

5. Yksinäisten naisten asunto-olojen parantamiseksi toivoi kokous, että asianharrastajat tätä tarkoitusta varten muodostaisivat asuntoyhtymiä ja että kaupunginvaltuusto luovuttamalla sopivia tontteja ja myöntämällä edullisia lainoja kannattaisi tuollaista rakennustoimintaa.»

¹⁾ Valt. pöytäk. 22. 8. 8 §. — ²⁾ S:n 22. 8. 10 §. — ³⁾ S:n 22. 8. 16 §. — ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 13 vuodelta 1920. — ⁵⁾ Ks. 1920 vuod. kert. siv. 196.

Sosiaalilautakunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen annettua lausuntonsa asiasta päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto, rahatoimikamarin ehdotuksesta, ettei asia tätä nykyä aiheuttanut muuta toimenpidettä valtuuston puolelta kuin että kaupungin viranomaisia kehoitettaisiin, mikäli mahdollista, huomioon ottamaan lausutut toivomukset sekä kunnan omia että sen avustamia rakennusyriytyksiä suunniteltaessa.

Sähkövalaistuksen laittaminen Rantatorin kauppahalliin. Erinäisten Rantatorin kauppahallin hallikauppiaitten anomuksesta, jotka kauppiaat olivat ilmoittaneet suostuvansa, siinä tapauksessa että sähkövalaistus järjestettiin myymälöihin, hankkimaan ja pitämään kunnossa tarvittavat lamput ja virrankulutuksesta maksamaan 10 markkaa kuukaudessa, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto mainitun kauppahallin sisävalaistuksen muutettavaksi kaasuvallaistuksesta sähkövalaistukseksi, siten järjestettynä, että, paitsi käytävien y. m. valaistusta, valaistusjohtoja laitettaisiin kaikkiin myymälöihin; tähän tarkoitukseen myönnettiin 20,500 markan määräraha, joka oli suoritettava etuantina kaupunginkassasta sekä merkittävä 1924 vuoden menosääntöön.

Erään Vallilassa olevan makasiinin myynti. Sittenkun Helsingin puutarvaosakeyhtiö oli anonut saada kaupungilta ostaa erään venäläisten sotilasviranomaisten vaatimuksesta vuonna 1916 suunniteltua istutusta varten varatulle, Vallilassa olevan Roineentien viereiselle alueelle rakennetun suurelaisen puisen makasiinirakennuksen, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin ehdotuksesta valtuuttaa kamarin 175,000 markan hinnasta myymään mainitun rakennuksen sekä ostajalle kymmenen vuoden ajaksi 5,000 markan vuosivuokrasta vuokraamaan sen 1,600 m²:n suuruisen alueen, jolla makasiini sijaitsi, minkä ohessa vuokraaja oikeutettiin, ellei kaupunki vuokra-ajan päätyttyä tarvinnut vuokra-aluetta, silloin vahvistettavasta uudesta vuokramaksusta viisi vuotta tämän jälkeen käyttämään sitä.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin rautatietä koskeva toimilupa. Rahatoimikamarin vuonna 1921⁴⁾ anottua valtioneuvostolta lupaa saada rakentaa Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin rautatien, vaihtoehtoisesti Malmin—Vikin—Hertonäsin radan, oli valtioneuvosto erinäisin ehdoin elokuun 9 p:nä 1923⁵⁾ antamallaan päätöksellä myöntänyt anotun toimiluvan ensimmäintuun linjaan nähden, mutta viimeainittuun nähden evännyt sen. Tämän johdosta ilmoitti rahatoimikamari kehoittaneensa kaupungin yleisten töiden hallitusta laatimaan yksityiskohtaisen ehdotuksen Oulunkylän—Vikin—Hertonäsin linjan suunnaksi y. m. toimilupakirjan 3 §:n määräysten mukaisesti sekä ryhtymään toimenpiteisiin samassa pykälässä mainittujen kokousten pitämiseksi, joissa asianomaisille maanomistajille oli varattava tilaisuus lausua mielensä asiasta. 4 §:ssä pakkolunastuskustannusten ja korvausvaatimusten vakuudeksi määrätty 150,000 markkaa oli kamari etuantina kaupungin kassasta tallettanut Uudenmaan läänin lääninrahastoon, ja oli mainittu rahamäärä kamarin mielestä merkittävä 1924 vuoden menosääntöön radan rakentamista varten todennäköisesti myönnettävän määrärahan erottamattomana osana.

¹⁾ Valt. pöytäk. 21. 2. 10 §. — ²⁾ S:n 13. 6. 18 §. — ³⁾ S:n 18. 4. 10 §. — ⁴⁾ Ks. 1921 vuod. kert. siv. 271. — ⁵⁾ Ks. kunn. asetuskok. siv. 81.